

Preek van ds. F. Volbeda

De Bron Assen 27 maart zondag Laetare (Lucas 15,11-32)

Inleidende woorden op de Schriftlezing

We gaan zo meteen luisteren naar de gelijkenis van de verloren zoon.

Maar misschien is een andere benaming wel beter!

De gelijkenis van de *verlangende* vader.

In Lukas 15 worden 3 gelijkenissen verteld waarin Jezus duidelijk wil maken dat het hart van zijn hemelse vader uitgaat naar het verlorene.

En dat er reden is tot grote blijdschap wanneer het verlorene wordt gevonden.

In een preek van de Middeleeuwse mysticus Meister Eckhart schrijft hij de volgende woorden over God. Die wil ik u graag meegeven wanneer we zo meteen luisteren naar die gelijkenis van de verloren zoon.

Ik citeer:

het is een zekere waarheid dat God zo'n behoefte heeft om ons te zoeken, dat het lijkt alsof zijn hele godheid daarvan afhangt.

God kan ons evenmin missen als wij Hem, want zelfs als wij ons van God zouden kunnen afwenden, zou God zich toch nooit van ons kunnen afwenden.

Luisteren we nu naar de gelijkenis van die verlangende Vader.

Gemeente van Christus,

Laetare – Verblijd u!

Dat is de latijnse naam van deze zondag halverwege de voorbereidingstijd op Pasen.

De zondag wordt ook wel Klein Pasen genoemd.

Blijdschap is de boodschap vandaag.

Want er is een andere, nieuwe werkelijkheid die zich aandient: Pasen is nabij.

En dat uitzicht geeft moed, middenin de woestijn,

in de donkerheid van de ballingschap, in de vervreemding.

Blijdschap is de boodschap – dat geldt ook voor het evangeliegedeelte van vandaag.

Maar eigenlijk geldt dat voor heel het evangelie van Lukas.

De blijdschap zelf is het verhaal dat hij vertelt.

Dat begint al op de allereerste bladzijde.

Daar krijgt de priester Zacharias te horen als hem een zoon wordt aangezegd:

blijdschap en vreugde zullen uw deel zijn en velen zullen zich over zijn geboorte verblijden.

En in de Kerstnacht klinken de woorden: 'Zie, ik verkondig u grote blijdschap!

Lucas, de evangelist, vertelt het verhaal van de blijdschap.

Voor wie in verdrukking en donkerheid leven zijn er van Godswege nieuwe verrassende dingen te verwachten,

in zo'n overstelpende mate, dat zij alle vroegere wanhoop zullen vergeten.

De bron en de inhoud van deze blijdschap is het gebeuren van Gods ontferming onder de mensen – dat is het enige ter wereld dat geschiedenis maakt en waarvan met recht gezegd kan worden:

'En het geschiedde'.

Blijdschap is dus het parool van hoofdstuk 15.

Het is de blijdschap die opwelt als datgene wat verloren raakte opnieuw gevonden wordt.

De pijn van het verlies, de moeite en angst van het zoeken – dat alles wordt door de blijdschap en het vinden overstemd.

De herder tilt het verloren geraakte schaap, zodra hij het vindt, met blijdschap op zijn schouders.

En als hij thuisgekomen is roept hij zijn vrienden en buren bijeen:

‘Verblijd u met mij, want ik heb mijn schaap gevonden dat verloren was!’

En zo gaat het ook in de tweede gelijkenis.

De vrouw, die een van haar muntstukken is kwijtgeraakt, nodigt, zodra zij de schelling gevonden heeft, haar vriendinnen en buurvrouwen uit:

‘Verblijd u met mij!’ Want ze heeft gevonden wat ze verloren had.

Eerst is er de blijdschap.

Die blijdschap heeft als inhoud het vinden.

En dat vinden was, op zijn beurt, gericht op wat verloren was.

De vreugde openbaart hoe groot het verdriet moet zijn geweest.

Maar daarover wordt niet uitgeweid.

De blijdschap voert de boventoon.

Uit alle 3 verhalen spreekt dit éne: dat blijdschap altijd gedeelde blijdschap is:

Verblijd u met mij!

Deel in mijn vreugde zo vertaalt onze nieuwe Bijbelvertaling.

Deel in mijn vreugde,

want ongedeelde blijdschap is blijkbaar geen echte blijdschap.

En dáár dreigt nu het gevaar van verdriet en droefheid:

niet in het verloren raken van iets of iemand,

maar dat er iemand onder de mensen zou zijn die aan die blijdschap niet meedoet.

Dat is het eigenlijke thema van hoofdstuk 15.

En daarom wordt de oproep tot blijdschap door Lukas zo dringend verwoord.

Het is geboden om verblijd te zijn en te delen in de vreugde.

Wie daaraan geen gehoor geeft, wie de blijdschap vergeet – die verzet zich tegen God.

De vreugde loopt dus geen gevaar vanuit de ontferming van God.

God is het die zoekt –

dat is Gods bezig zijn onder de mensen: zoeken wat verloren is.

En God houdt niet op te zijn wie Hij is.

Hij zoekt totdat Hij het verlorene vindt en terugbrengt.

De vreugde wordt ook niet in gevaar gebracht door de zondaar die zich bekeert.

Hij is een mens die om wat voor reden ook het spoor bijster is geraakt, een ontheemde,

vervreemd van zichzelf, vervreemd van zijn oorsprong en bestemming.

Hij loopt verloren, hij leeft in ballingschap.

Maar al die tijd dat hij ver weg is, gaat Gods ontferming naar hem uit en zal hem niet verloren laten gaan.

Hij bekeert zich, omdat hij wordt gevonden door de ontferming van God.

Nee, de vreugde loopt geen gevaar vanuit de ontferming van God of vanuit de zondaar die zich bekeert.

De vreugde die dus bedoeld is om met elkaar te delen, die vreugde wordt vanuit een andere hoek bedreigd: de rechtvaardigen die menen geen bekering nodig te hebben, zullen zij gehoor geven aan de oproep om zich met de engelen te verblijden als de zondaar zich bekeert? Zullen zij in de blijdschap willen delen? Dat is de vraag die aan de toehoorders en aan ons als lezers wordt gesteld.

In het begin van hfdst. 15 wordt de situatie getekend waaraan die vraag ontspringt. Jezus vertelt over God en het Koninkrijk. En telkens als hij dat doet is er die groep mensen die zijn gezelschap zoeken: de tollenaars en de zondaars, die elkaar verdringen om Jezus te kunnen horen. Zij drinken als het ware zijn woorden...

Maar de farizeeërs en schriftgeleerden, die zich onder zijn gehoor bevinden, zij hebben moeite met Jezus' houding. Is hij wel de profeet van het Koninkrijk waar ze zelf zo hartstochtelijk in zouden willen geloven?

Hij, Jezus, gaat immers om met mensen die niet bij het koninkrijk horen, met collaborateurs en afpersers, met vrouwen die aan lager wal zijn geraakt.. Niet alleen in het openbaar – nee, hij eet en drinkt zelfs met hen, hij viert de gemeenschap van de tafel met tollenaars en zondaars. En daar ontstaat het conflict!

'Verblijdt u met mij' klinkt het dan als refrein in die eerste 2 gelijkenissen. Vanuit dat gebod om te delen in de vreugde komen álle geboden in een ander licht te staan, en worden de begrippen 'zondaar' en 'rechtvaardige' een slag gekeerd. Want nu is wie geen recht doet wedervaren aan de blijdschap niet de rechtvaardige die hij dacht te zijn. Nu is juist diegene de zondaar, die weigert vrolijk te zijn en feest te vieren, omdat hij de goedheid van God niet kan aanvaarden. Daarover gaat de derde gelijkenis.

'Iemand had 2 zonen....' zo begint Jezus. En in dat ene zinnetje gaat een wereld open: de wereld van de Schriften, de geschiedenis van ons mensen. De farizeeërs en de schriftgeleerden zullen in elk geval in deze beginwoorden die ándere verhalen hebben méé-gehoord: het verhaal van Jakob en Ezau, waar de jongste broer zich met list en bedrog meester maakt van het eerstgeboorterecht en de zegen. Of dat allereerste verhaal over 2 broers dat we in de Bijbel tegenkomen: het verhaal van Kaïn en Abel, waar de oudste zich met geweld meester maakt van het leven van de jongste. Weet ik waar mijn broer is? Ben ik mijns broeders hoeder?

Iemand had 2 zonen... vertelt Jezus.

Hoe zal het hier aflopen?

Wij kennen het verhaal.

En we weten dat de vader al die tijd dat zijn zoon verloren was naar hem stond uit te kijken. Voor ons had het verhaal misschien wel kunnen eindigen toen ze feest begonnen te vieren.

Maar kunnen we zonder de oudste?

Kan het feest zonder hem echt doorgang vinden?

Zijn vader vindt blijkbaar van niet.

Als hij hoort dat de oudste niet mee wil doen gaat hij naar buiten.

Zijn liefde en ontferming gelden hen beiden: de jongste én de oudste.

En hij roept hem erbij.

Hij roept hem erbij, Parakaleo – heet het in het grieks.

Het werkwoord waar het woord Parakleet (trooster) van is afgeleid

Troosten en vermanen – zo vertalen wij dikwijls dat griekse woord.

De vader roept de oudste om zijn plaats in het leven, in de geschiedenis van het koninkrijk in te nemen.

Hij roept hem tot de orde, de orde van de blijdschap.

Maar de oudste gaat in de aanval. Hij voelt zich blijkbaar miskend.

Altijd heb ik u gediend, geen gebod heb ik overtreden!

En hij distantieert zich van zijn broer,

en tegelijk neemt hij ook afstand van zijn vader,

die met de jongste gemene zaak heeft gemaakt.

“Die zoon van u” klinkt het bitter uit zijn mond.

Maar de vader accepteert het niet, dit afscheid.

‘Mijn jongen’ zegt hij, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou – dat is toch altijd reden tot vreugde geweest.

Al het mijne is van jou!

En tot het mijne hoort ook; de jongste.

Tot het mijne hoort alles wat verloren is!

En dan vat de vader zelf het vreugdevolle bericht samen,

dat vreugdevolle bericht dat de oudste uit de mond van de knecht zo nog niet heeft vernomen:

“Deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen...”

zo sprak de vader tot de knechten toen hij opdracht gaf het gemeste kalf te slachten.

Maar nu spreekt hij niet van deze zoon van mij, maar van “deze je broer”.

Je broer was dood en is weer tot leven gekomen.

Hij was verloren en is teruggevonden.

Je bróer was dood.

Zo wordt bij monde van de vader de broederschap hersteld.

Door de barmhartigheid van God worden mensen elkaar opnieuw geschonken, wordt de een de ander tot broeder, tot zuster.

En daar licht iets op van het nieuwe Jeruzalem.

Amen.